

7 Proses drosglwyddo lwyddiannus

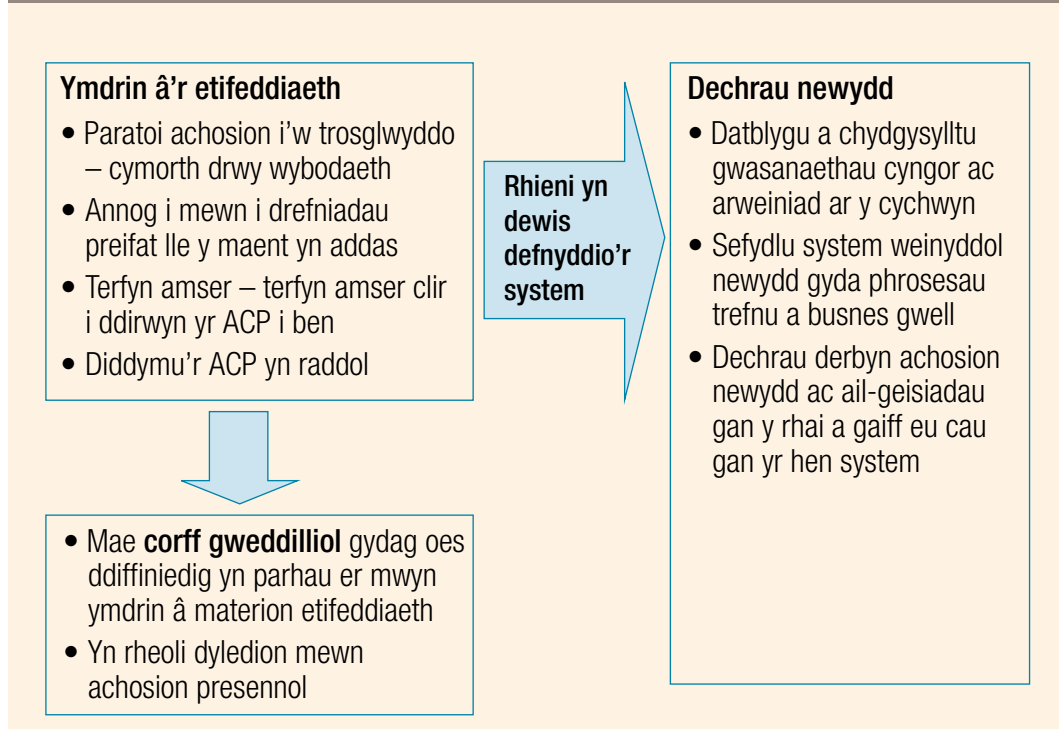
Darparu sefydliad newydd

69. Bydd ailgynllunio'r system cynnal plant yn cael effaith fawr ar gylch gwaith, llwyth achosion a busnes craidd yr Asiantaeth Cynnal Plant. O gofio'r newid mawr o ran rôl, cwestiwn allweddol yw pa un a all yr Asiantaeth Cynnal Plant bresennol gyflawni'r gwaith neu pa un a oes angen sefydliad newydd. Er bod perfformiad yr Asiantaeth yn gwella a bod y tîm rheoli newydd wedi gwneud rhywfaint o gynnydd i sicrhau gwelliannau, nid oes sicrwydd y gwneir cynnydd pellach a pharheir i wynebu heriau mawr. Mae'r rhain yn ymwneud â materion wedi'u gwreiddio'n ddwfn megis diwylliant sefydliadol a brandio a fydd yn anodd iawn eu newid. Bydd newidiadau mawr i'r saernïaeth bolisi, cynllun systemau a'r ffordd y caiff y drefn cynnal plant ei gweithredu hefyd.
70. Mae'r etifeddiaeth o fethiannau yn y gorffennol yn fawr ac ni ellir caniatáu i hynny beryglu'r trefniadau newydd. Rhoddwyd y cyfrifoldeb dros fethiannau yn aml ar staff, a hynny'n annheg, am eu bod wedi gwneud eu gorau i gyflawni dros blant a rhieni tra'n ymdopi â saernïaeth systemau gwael a phroblemau TG mawr, ymhlith pethau eraill. Mae brand yr Asiantaeth Cynnal Plant wedi'i ddifrodi'n ddifrifol ac mae ei hygredd ymhlith cleientiaid yn isel iawn. Mae gwasanaethau cwsmeriaid gwael wedi effeithio ar ganfyddiadau rhieni o allu'r Asiantaeth i gyflawni. Gwnaed sawl ymdrech dro ar ôl tro i ddiwygio'r Asiantaeth yn y gorffennol, heb lwyddiant. Mae cynlluniau i drosglwyddo achosion o dan yr hen gynllun i reolau'r cynllun newydd, ynghyd â'r broses fwriadedig o symud achosion o hen system TG i system TG newydd, wedi amlygu cymhlethdod ymdrin â dwy system ar yr un pryd a'r problemau y mae hyn yn eu creu o ran y gwaith gweinyddol ac i rieni. Mae'n rhaid dysgu gwersi er mwyn sicrhau na chaiff camgymeriadau blaenorol eu hailadrodd ac na chaiff y gwasanaeth ei ddifwyno gan fethiannau'r gorffennol. Byddai creu sefydliad newydd yn caniatáu toriad llwyr â'r gorffennol a byddai'n gwahanu'r broses o ddarparu'r drefn cynnal plant â'r gwaith o orfod ymdrin â hen ddyledion. Mae toriad llwyr yn cynyddu'r posibilrwydd y gall sefydliad newydd greu diwylliant newydd a hinsawdd o ddisgwyliadau.
71. Mae'r fframwaith polisi arfaethedig yn golygu y byddai'r dasg o ddarparu'r drefn gynnal plant yn wahanol iawn i'r dasg bresennol sy'n wynebu'r Asiantaeth Cynnal Plant. Byddai'r gwasanaeth gweinyddol yn ymdrin â llwyth achosion llawer llai,⁵⁵ yn bennaf

ymhlith y rhai sy'n ei chael fwyaf anodd cytuno ar gynhaliath cynnal plant. Fodd bynnag, byddai gan rieni â gofal gymhellion cryfach i gydweithredu â'r system. Mae terfynu'r orfodaeth yn golygu y byddai cleientiaid yn dewis defnyddio'r gwasanaeth gweinyddol, y byddai angen iddo weithredu yn llawer mwy fel darparwr gwasanaethau gan gynnig amrywiaeth o wasanaethau, yn cynnwys gwybodaeth, cyngor a chyfeirio pobl at ffynonellau cymorth eraill. Byddai sicrhau bod y busnes gwahanol iawn hwn yn llwyddiant yn gofyn am newidiadau o ran y strwythur sefydliadol a'r broses o ddarparu gwasanaethau. O gofio model gweithredu a diwylliant sefydliadol yr asiantaeth bresennol, byddai'n amhosibl iddi drosglwyddo'n llwyddiannus i'r ffordd newydd hon o weithio, yn fy marn i.

72. Mae enghreifftiau a modelau busnes ar gyfer sicrhau bod ymagwedd toriad llwyr yn llwyddiant. Mae'r cymariaethau mwyaf uniongyrchol yn y sector preifat, lle y mae banciau a chwmnïau yswiriant wedi creu sefydliadau 'llyfr da/llyfr gwael' ar wahân, un i ddechrau o'r newydd a'r llall fel gweithrediad â therfyn amser i ddirwyn cyfres o asedau gwael i ben. Y wers sy'n deillio o weithrediadau llwyddiannus o'r fath yw bod y ddau weithgaredd yn gofyn am sgiliau, diwylliannau trefniannol a gweithdrefnau rheoli perfformiad gwahanol. Mae'r ymdrechion yn y gorffennol i ddiwygio'r Asiantaeth Cynnal Plant wedi arwain at weithredu dwy system gyfochrog sydd wedi cyfrannu at broblemau o ran perfformiad. Mae hyn yn creu dadl gref yn erbyn cyflwyno cynllun arall o fewn yr asiantaeth bresennol.
73. Credaf fod rhesymau cryf sy'n cyfiawnhau toriad llwyr â'r Asiantaeth bresennol a chreu corff newydd gyda mandad i roi 'dechrau newydd' i'r drefn cynnal plant. Dylai'r corff hwn fod ar wahân i'r dasg o ymdrin â materion etifeddiaeth o'r system bresennol, gan gynnwys y dasg o reoli dyledion presennol. Rwyf yn argymhell y dylid sefydlu corff newydd i ddarparu'r drefn cynnal plant gyda chorff gweddilliol yn gyfrifol am fynd ar drywydd yr hen ddyledion. Bydd staff presennol yn gysylltiedig â gwaith y corff gweddilliol a chânt y cyfle i ymuno â'r sefydliad gweinyddol newydd. Bydd gan dîm arwain yr Asiantaeth Cynnal Plant ran i'w chwarae wrth greu'r sefydliad newydd hefyd. Dylai enw'r corff newydd adlewyrchu ei amcan craidd, sef atgyfnerthu cyfrifoldebau rhieni.

Ffigur 7. Sefydlir sefydliad newydd gan adael corff gweddilliol i ymdrin â materion etifeddiaeth

Argymhelliad:

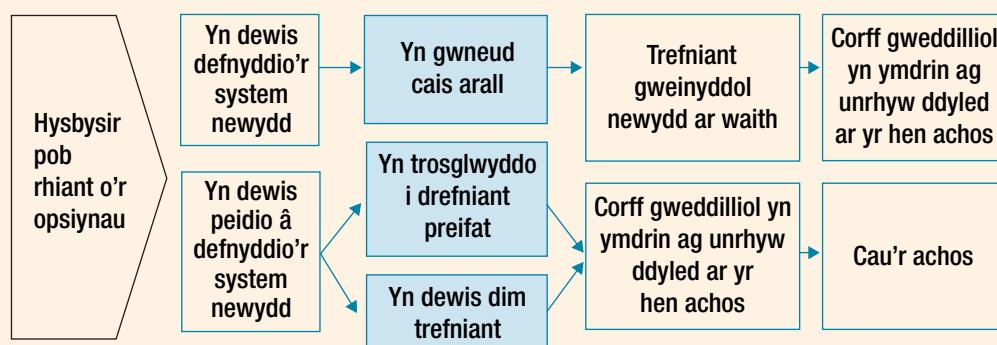
- a) Creu sefydliad newydd i weinyddu'r drefn cynnal plant.
- b) Creu corff gweddilliol â therfyn amser iddo i reoli a gorfodi hen ddyledion.

Beth mae hyn yn ei olygu i gleientiaid

74. Byddai'n rhaid i rieni a fyddai'n symud o'r trefniadau presennol i'r system wedi'i hailgynllunio wneud dewis clir rhwng yr opsiynau ar gyfer trefnu cynhaliaeth cynnal plant yn y dyfodol. Ni fyddai cleientiaid yn gallu aros gyda'r Asiantaeth Cynnal Plant bresennol. Byddai'n rhaid iddynt benderfynu ar y dull mwyaf priodol o drefnu cynhaliaeth cynnal plant.
75. Byddai'n rhaid i'r rhai fydd am wneud trefniadau drwy'r dull gweinyddol wneud cais arall i'r sefydliad newydd. Byddai hyn yn helpu i'w hannog i ystyried y dull gorau o wneud trefniadau, yn hytrach na derbyn yr opsiwn diodyn o barhau â'r sefyllfa bresennol. Byddai'n rhoi 'dechrau newydd' i rieni a'r corff gweinyddol newydd.
76. Byddai achosion y rhieni sy'n dewis ymuno â'r system newydd yn cael eu hailasesu. Byddai hyn yn golygu y byddai trefniadau cynnal plant yn cael eu gwneud o dan y fframwaith polisi wedi'i ailgynllunio.

Byddai hyn hefyd yn golygu bod achosion yn adlewyrchu'r wybodaeth ddiweddaraf a byddai'n dileu'r angen i bobl drosglwyddo. Er mwyn sicrhau bod cynhaliaeth yn parhau i gael ei thalu, ni fyddai trefniadau presennol yn dod i ben hyd nes bod trefniant newydd ar waith.

Ffigur 8. Y broses drosglwyddo

Argymhelliad:

- a) Ni ddylai unrhyw achosion gael eu trosglwyddo o'r system bresennol i'r system wedi'i hailgynllunio.
- b) Caiff rhieni sydd am ddefnyddio'r system weinyddol newydd eu helpu i wneud cais arall.

Hysbysu rhieni o'u dewisiadau

77. Byddai angen rhoi gwybodaeth benodol i gleientiaid er mwyn sicrhau eu bod yn deall eu hopsiynau. Byddai'r rhai sy'n gallu gwneud trefniadau preifat yn cael eu hannog i wneud hynny tra'n eu gwneud yn ymwybodol y gallant ddefnyddio'r corff gweinyddol os bydd y trefniadau yn chwalu. Mae gwaith dadansoddi yn awgrymu y bydd gostyngiad sylweddol mewn llwyth achosion wrth i rieni benderfynu gwneud trefniadau eraill.⁵⁶
78. Mae tri phrif grŵp y mae'r broses drosglwyddo yn effeithio arnynt: achosion budd-daliadau; y rhai sy'n gadael y system i sefyllfa heb drefniant neu drefniadau preifat (y gellid eu hategu drwy drefniadau cyfreithiol, sef gorchmynion cydsynio); a'r rhai sy'n gwneud cais arall i'r system weinyddol newydd.

Cefnogi cleientiaid budd-daliadau

79. Mae dileu'r orfodaeth yn golygu y gall rhieni â gofal sy'n cael budd-daliadau ddewis y ffordd orau o drefnu cynhaliaeth. Mae'n rhaid cyfleu'r newid hwn yn glir ochr yn ochr â chyngor ar ffyrdd amgen o

wneud trefniadau cynnal plant. Byddai newidiadau o ran diystyru yn cael effaith wahanol ar achosion sy'n cael cynhaliaeth o dan yr hen gynllun a'r cynllun newydd. Mae cleientiaid sy'n cael Premiwm Cynhaliaeth Plant yn cael diystyru rhannol eisoes ac felly byddent yn wynebu newid llai na chleientiaid o dan yr hen gynllun.

Cleientiaid sy'n symud i drefniadau preifat

80. Dylid annog cleientiaid sydd wedi meithrin hyder drwy ddefnyddio Cynhaliaeth Uniongyrchol i symud i drefniadau cwbl breifat.⁵⁷ Gellid cefnogi'r rhai â hanes o gydymffurfiaeth dda i wneud trefniadau preifat, er enghraifft drwy ganiatáu cyfnod prawf lle y gellid ailweithredu eu hachos pe bai'r trefniant preifat yn chwalu. Efallai y bydd cleientiaid eraill am gadarnhau eu trefniadau preifat drwy orchymyn cydsynio.

Cleientiaid sy'n dewis defnyddio'r system weinyddol newydd.

81. Lle na all rhieni gytuno ar gynhaliaeth cynnal plant yn breifat, byddent yn gallu dewis y dull gweinyddol newydd, dros gyfnod o amser. Mae angen gwaith pellach i bennu ffordd deg o ddarwahanu ceisiadau. Caiff y broses gwneud cais arall ei chynllunio i fod mor syml â phosibl ond bydd yn manteisio ar y cyfle i gasglu'r wybodaeth ddiweddaraf. Ni fyddai taliadau cynhaliaeth presennol yn dod i ben hyd nes bod trefniadau newydd wedi'u pennu.
82. Yn y system bresennol, mae cleientiaid y caiff eu hachosion eu trosglwyddo o reolau'r hen gynllun i reolau'r cynllun newydd yn wynebu newidiadau blynyddol penodol i'w cynhaliaeth, er mwyn eu galluogi i ymaddasu i'r newid o ran taliadau yn raddol. Mae'r newidiadau graddol hyn yn seiliedig ar fandiau incwm wythnosol net y rhieni dibreswyl. Mae dadl gref dros beidio â chymhwyso'r rheolau o ran newidiadau graddol i'r broses drosglwyddo. Maent yn anodd iawn eu gweinyddu a gallant fod yn anodd eu hegluro i rieni. Caiff cleientiaid ddigon o rybudd o unrhyw newidiadau, gan roi amser iddynt ymaddasu i unrhyw newidiadau o ran taliadau. Gallai newid cynhaliaeth yn raddol hefyd rwystro dechrau'r system weinyddol newydd yn effeithiol.

Rheoli'r broses drosglwyddo

83. Dylid rheoli'r broses drosglwyddo fel swyddogaeth sefydliadol ar wahân, gan fanteisio ar sgiliau a phrofiad y sector cyhoeddus a'r sector preifat, gyda Bwrdd Rhaglen wedi'i gefnogi gan Swyddfa Rhaglen sy'n cynnwys yr Adran Gwaith a Phensiynau, yr Asiantaeth Cynnal Plant ac arbenigedd allanol lle y bo angen. O dan y bwrdd hwn, dylid sefydlu dau brosiect ar wahân ond cysylltiedig, gyda thargedau, amserlenni a chylch gorchwyl penodol. Byddai un prosiect yn canolbwyntio ar sefydlu'r corff newydd a byddai'r llall (swyddogaeth corff gweddilliol) yn ymwneud â'r broses o ddirwyn systemau presennol i ben a rheoli hen ddyledion.

Ymdrin â'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r broses drosglwyddo

84. Mae risgiau yn gysylltiedig â'r broses o symud i'r system wedi'i hailgynllunio drwy ymagwedd toriad llwyr ond gellir lleddfu'r rhain drwy gynnal ymchwil bellach, profi systemau a phrosesau yn drylwyr a rhoi gwybodaeth berthnasol i bob rhiant. Bydd rhywfaint o ansicrwydd bob amser yn gysylltiedig â'r broses drosglwyddo a nifer y rhieni a fydd yn gwneud cais arall i'r system newydd. Gellir gwella rhagdybiaethau gweithio drwy ymchwil bellach cyn y cyfnod trosglwyddo a thrwy ddechrau'r gwasanaeth gweinyddol newydd yn araf.
85. Mae angen ateb rhai cwestiynau penodol drwy broses cynllunio busnes a threalu drylwyr. Dyma gyfle i gynllunio'r gwasanaeth o'r gwaelod i fyny, yn arbennig y llwyth achosion newydd, gan sicrhau bod ei wasanaethau craidd yn canolbwyntio ar y cleient ac y gall alw ar asiantaethau arbenigol lle y bo angen. Dylid rhoi sylw arbennig i gynnal y llif taliadau yn ystod y broses drosglwyddo, sut i symud achosion cysylltiedig, a'r gallu i gyfeirio at ddata o'r system flaenorol. Mae perygl y gallai'r cleientiaid diamddiffyn y soniwyd amdanynt eisoes adael y system yn ystod y broses drosglwyddo, ond dylai'r gwasanaethau gwybodaeth newydd helpu i ymdrin â hyn. Dylai ymchwil i ddulliau cyfathrebu helpu i nodi'r ffordd orau o anelu gwybodaeth at gleientiaid diamddiffyn.
86. Ni fyddai cael toriad llwyr â'r trefniadau blaenorol yn newid y cyfrifoldeb sydd gan rieni â threfniadau cynnal plant presennol dros eu plant. Byddai disgwyl i rieni barhau i dalu cynhaliaeth, gan wneud newidiadau dim ond pan fyddai'r fframwaith wedi'i ailgynllunio yn dod yn weithredol. Byddai cyfrifoldebau yn parhau i gael eu gorfodi yn y cyfamser lle nad yw rhieni yn talu cynhaliaeth.
87. Byddai'r ymagwedd amgen tuag at y broses drosglwyddo yn hytrach na'r ymagwedd toriad llwyr yn golygu y byddai'r asiantaeth bresennol yn trosglwyddo achosion i'r system wedi'i hailgynllunio. Byddai achosion o dan yr hen gynllun a'r cynllun newydd presennol yn cael eu trosglwyddo i'r fframwaith polisi wedi'i ailgynllunio. Byddai hyn yn anodd iawn i'w weinyddu, ac nid yw profiad blaenorol yn cefnogi'r ddadl dros fabwysiadu'r ymagwedd hon. Ni cheisiwyd symud achosion o'r hen system TG i'r system TG newydd a throsglwyddo'r holl achosion o reolau'r hen gynllun i reolau'r cynllun newydd eto. O gofio'r problemau gweithredol presennol sy'n wynebu'r Asiantaeth Cynnal Plant, byddai'r dasg o symud achosion o dan ddau gynllun cyfochrog i drydydd cynllun yn anodd iawn. Byddai'r ymagwedd hon yn peri risg fawr i gleientiaid, y mae llawer ohonynt yn teimlo'n rhwystredig eisoes oherwydd y diffyg cynnydd a wnaed wrth drosglwyddo achosion ar yr hen gynllun presennol.